

การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา

Participation on Knowledge Management of Local Wisdom among Youth in
Pakthongchai, Nakornratchasima Province

เอื้ออนุช ถนอมวงษ์¹ ทิพย์วัลย์ สุรินยา² งามลมาย พิวเหลียง³ นรุตม์ พรประสิทธิ์⁴ และ วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์⁵
Ueanut Tanomwong¹ Tippavan Surinya² Ngamlamai Piolueang³ Narut Pornprasit⁴
and Wichien Prechathamwong⁵

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน เป็นกระบวนการสำคัญอันนำมาซึ่งการแบ่งปัน และถ่ายโอนความรู้ และก่อให้เกิดกระจายความรู้ที่มีอยู่อย่างเหมาะสม ผลักดันให้เกิดการพัฒนาชุมชน และการอนุรักษ์ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นลดลง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีความผูกพันต่อชุมชนเป็นตัวแปรส่งผ่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 647 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 16.48 ปี ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยส่งผ่านความผูกพันต่อชุมชน นั่นคือเมื่อเยาวชนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จะมีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนที่ตนอยู่อาศัยมากขึ้น และส่งผลให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ข้อค้นพบครั้งนี้ทำให้เกิดความเข้าใจในกลไกการส่งผลของการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการส่งเสริมให้เยาวชนเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ การสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันต่อชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เยาวชน

¹ อาจารย์ ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้เขียนหลัก.

¹ Lecturer, Department of Psychology, Kasetsart University. Corresponding author.

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

^{2,3} Assistant Professor, Department of Psychology, Kasetsart University.

⁴ อาจารย์ ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

⁴ Lecturer, Department of Psychology, Kasetsart University.

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

⁵ Assistant Professor, Department of Political Science and Public Administration, Kasetsart University.

Abstract

The objective of this research was to study an association between social support and participation in knowledge management of local wisdom through community commitment act as a mediator. The participant group was made up of 647 students from grades 10 through 12 in a large school in Pakthongchai, Nakornratchasima Province. ($M_{age} = 16.48$). The research found that social support has a positive effect on participation in knowledge management through community commitment. The results demonstrated that youth who receive social support from their families, schools, and communities tend to feel a greater bond to the communities in which they live. This leads them to increased involvement in gathering and sharing of local knowledge. This finding helps researchers understand the mechanism of social support's influence on the propensity for a youth to take part in local knowledge management, and also helps establish an effective strategy to further encourage young people's participation in the management of local knowledge.

Key words: community commitment, participation on knowledge management, local wisdom, social support, youth

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเกิดการสูญหายไป ในประเทศไทยพบว่ามีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง เช่น เครื่องจักรสาน จังหวัดสุพรรณบุรี เครื่องปั้นดินเผาจังหวัดนนทบุรี หนังสติ๊กจังหวัดพัทลุง รวมถึงอาหารและผ้าไหมขึ้นชื่อของจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาที่มีพื้นที่มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีพื้นที่ 20,493.964 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของพื้นที่ของประเทศไทย ประชากรมีจำนวนทั้งสิ้น 2,628,818 คน ซึ่งมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของเยาวชนอย่างต่อเนื่องและพบจำนวนผู้สูงอายุลดลง (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2558) สำหรับสถานการณ์ด้านจำนวนครัวเรือนอุตสาหกรรม จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรมการผลิตและภูมิภาค พ.ศ. 2544 ด้านสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกายผลิตภัณฑ์หนังสัตว์ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนมากถึง 232,773 ครัวเรือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) แต่เมื่อพิจารณาสถานการณ์ในปัจจุบันพบว่ามีการประกอบกิจกรรมด้านสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกายลดลง เช่น ตำบลเมืองปัก พบว่า ครัวเรือนที่ประกอบกิจกรรม

เกี่ยวกับสิ่งทอมีจำนวนลดลง โดยในแต่ละครัวเรือนจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตเพียงบางกระบวนการในการผลิตเท่านั้น อีกทั้งจำนวนผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตพบว่าเป็นเพียงผู้สูงอายุเท่านั้น และเยาวชนส่วนใหญ่อยังขาดความสนใจในการสืบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น

กลุ่มเยาวชนนับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาสังคม เพราะเยาวชนคือกลุ่มคนที่เป็นพลังอันสำคัญสามารถช่วยเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ การจะรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ส่วนหนึ่งจึงจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มเยาวชน โดยการส่งเสริมให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

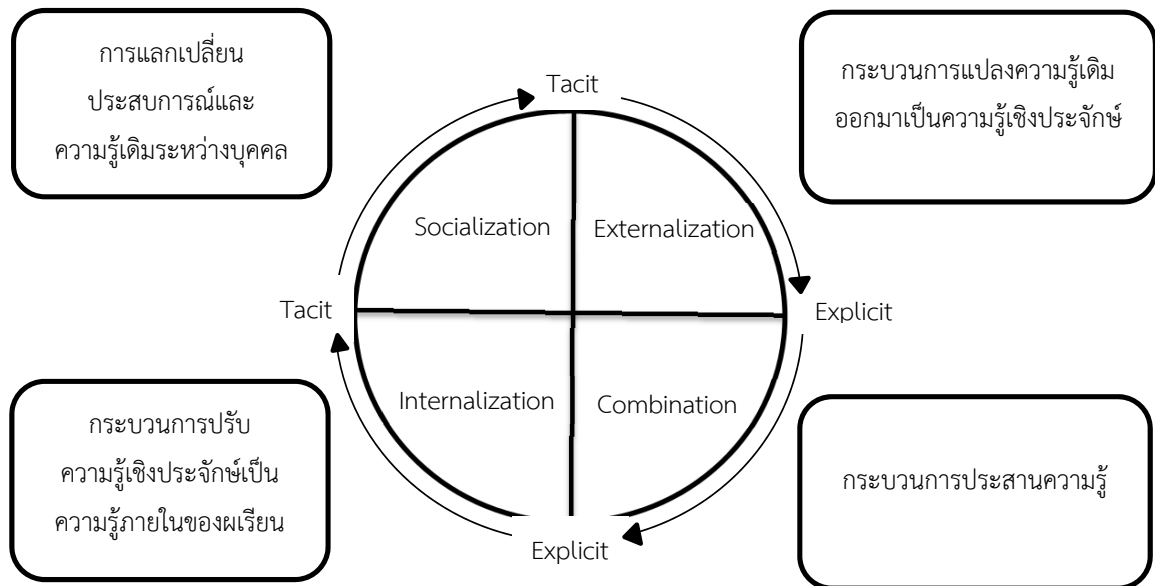
การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีอิทธิพลและมีส่วนควบคุมการริเริ่ม การตัดสินใจ และการจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาที่มีผลต่อตัวผู้ริเริ่มเอง (ธนาคารโลก, 1996, cited in Narayanasamy, 2009) โดยอาจเป็นการเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้เดิมระหว่างบุคคล การมีส่วนร่วมในกระบวนการแปลงความรู้เดิมออกมาเป็นความรู้เชิงประจักษ์โดยการแปลงประสบการณ์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละ

ขั้นตอนออกมาเป็นรูปธรรม

การจัดการความรู้ คือกระบวนการที่เป็นระบบ ในการค้นหา รวบรวม แลกเปลี่ยน ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความรู้โดยมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบให้ความรู้ได้อย่างยั่งยืนในองค์กร โดยการจัดการความรู้โดยการถ่ายทอดจากคนสู่คนสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีเกลียวความรู้ (Knowledge Spiral หรือ SECI Model) (Notaka และ Takeuchi, 1995) โดยทฤษฎีนี้เป็นการจัดการความรู้ระหว่างความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) อันหมายถึงความรู้ที่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรได้ เช่น ตำราเรียนเป็นต้น และความรู้ที่ไม่ปรากฏชัดแจ้ง (Tacit Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่ยากต่อการถ่ายทอดออกมาเป็นการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์ เป็นต้น ความรู้ทั้งสองชนิดนี้จะมีการถ่ายทอดมุมมองของความรู้สลับกันไปมาได้ จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ไม่หยุดนิ่ง เป็นวงจรหมุนเวียนตลอดเวลา แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนประสบการณ์และความรู้เดิมระหว่างบุคคล 2) กระบวนการแปลงความรู้เดิมออกมาเป็นความรู้เชิงประจักษ์ โดยการแปลงประสบการณ์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละขั้นตอนออกมาเป็นรูปธรรม 3) กระบวนการประสานความรู้ และ 4) กระบวนการปรับความรู้เชิงประจักษ์เป็นความรู้ภายในของผู้เรียน โดยมีกระบวนการดังภาพที่ 1 การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีบุคคลหรือองค์กรนำเครื่องมือการจัดการความรู้ไปใช้ ดังนั้นแล้ว หากเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านกระบวนการจัดการที่ดี มีการบันทึกและเผยแพร่ แลกเปลี่ยนกันได้ในแต่ละขั้น ผ่านตัวบุคคลสู่บุคคล ผ่านการปฏิบัติ และอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการติดต่อสื่อสาร และส่งผ่านความรู้ต่อไปเป็นวัฏจักร ก็จะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งยังนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ อีกด้วย

ภาพ 1 Knowledge Spiral หรือ SECI Model ที่มา :Notaka และ Takeuchi (1995)

การสนับสนุนทางสังคม

การสนับสนุนทางสังคมเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลประกอบด้วย การสนับสนุนด้านอารมณ์ ซึ่งเกิดจากความใกล้ชิดผูกพัน ความรัก ความห่วงใย ความไว้วางใจ การสนับสนุนด้านความคิด การตัดสินใจ ซึ่งเกิดจากการนับถือและเห็นถึงความมีคุณค่า และการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ ตลอดจนการให้ข้อมูลป้อนกลับ และข้อมูลเพื่อเรียนรู้และประเมินตนเอง (House, 1981) รวมถึงเป็นการที่บุคคลได้รับข้อมูลจากสังคมที่ทำให้ตัวเองเชื่อว่ามีบุคคลให้ความรัก ความเอาใจใส่ มองเห็นคุณค่ายกย่องนับถือ รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีความผูกพันซึ่งกันและกัน (Cobb, 1976)

สถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลา ปลูกฝัง ค่านิยม วิถีปฏิบัติ หล่อหลอมวิถีชีวิตวัฒนธรรมต่างๆ ได้แก่ ครอบครัว ซึ่งถือเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ อารมณ์ ทัศนคติ และความประพฤติของเยาวชน โรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่เปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของเยาวชน ในการให้ความรู้วิชาการต่างๆ ตลอดจนขัดเกลา หล่อหลอมทัศนคติ (สุพัตรา สุภาพ, 2541) และชุมชน ซึ่งมีหน้าที่ในการปลูกฝังและถ่ายทอดวัฒนธรรมแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในชุมชนให้แก่สมาชิกใหม่ (สนธยา พลศรี, 2547) สถาบันเหล่านี้ถือว่ามีความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนเยาวชน ผ่านการอบรม สั่งสอน แนะนำ รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน และหากเยาวชนได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีจนทำให้รู้สึกว่าคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ก็อาจจะทำให้เกิดความรัก ความผูกพัน ห่วงเห้นต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่มีความสำนึกในการทำกิจกรรมอันเป็นประโยชน์เพื่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

จากผลการศึกษาของอรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ์, และอุษา ศรีจินดารัตน์ (2549) ที่ทำการวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญา ของกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,312 คน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า การถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดา การปลูกฝังอบรมทางปัญญาสังคม-อารมณ์จากโรงเรียน การเห็นแบบอย่างและพฤติกรรมจากเพื่อนและการควบคุมตนเอง สามารถร่วมกันทำนายจิตสำนึก

ทางปัญญาได้ร้อยละ 69 โดยการถ่ายทอดทางปัญญาสังคม-อารมณ์ของบิดามารดามีอิทธิพลต่อจิตสำนึกทางปัญญาของเยาวชนมากที่สุด นอกจากนี้จากงานวิจัยของพรพรม พรศพวก (2550) ที่ทำการศึกษาในนักเรียนมัธยมชั้นปีที่ 4 ของโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 412 คน ยังพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะโดยรวม และงานวิจัยของพิริยา เลิศมงคลนาม (2551) ที่ทำการศึกษาในวัยรุ่นจำนวน 413 คน พบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารจากโรงเรียน การทำหน้าที่ของครอบครัวด้านการแก้ปัญหาของสมาชิกในครอบครัว และการสนับสนุนทางสังคมด้านสิ่งของและบริการจากโรงพยาบาล เป็นตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายคุณธรรมของวัยรุ่นได้ รวมทั้งการศึกษาของสุริพันธ์ ชุมสำโรง (2554) ยังพบว่าการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อวัฒนธรรมโบราณสถานมรดกโลกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ .25

ความผูกพันต่อชุมชน

ความผูกพันต่อชุมชน เป็นความรู้สึกเชื่อมโยง หรือความรู้สึกผูกมัดเชิงจิตใจที่สมาชิกในชุมชนมีต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาความผูกพันต่อชุมชนตามแนวคิดของ Allen and Mayer (1990) ที่ทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรและเสนอว่าความผูกพันต่อองค์กรมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึก ด้านความต่อเนื่อง และด้านบรรทัดฐาน เมื่อนำมาแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ในบริบทของชุมชนจึงสามารถอธิบายความผูกพันต่อชุมชนในด้านต่างๆ ได้ดังนี้ ความผูกพันด้านความรู้สึก หมายถึง ความผูกพันที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความรู้สึกยึดมั่นในชุมชน ความผูกพันด้านการคงอยู่กับชุมชน หมายถึง ความผูกพันที่เกิดจากการคิดคำนวณของบุคคล การรับรู้ถึงผลประโยชน์ที่อาจจะสูญเสียไป หากออกจากชุมชน ความผูกพันด้านบรรทัดฐาน หมายถึง ความผูกพันที่เกิดจากการรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีพันธะหน้าที่ที่จะต้องคงอยู่และสนับสนุนตอบแทนบุญคุณที่ชุมชนมีต่อตนเองซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกจงรักภักดีต่อชุมชนของตน

จากการศึกษาที่ผ่านมาในบริบทขององค์การพบว่า

เมื่อบุคคลมีความผูกพันต่อองค์การสูงจะมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การสูงตามไปด้วย ซึ่งจากงานอภिवิเคราะห์ (Meta-analysis) ของ Cetin, Gürbüz, และ Sert (2015) ที่ได้รวบรวมและวิเคราะห์งานวิจัยที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ความผูกพันต่อองค์การและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ จำนวน 86 ชิ้น ผลการวิเคราะห์พบว่าความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในระดับปานกลางโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เฉลี่ยอยู่ระหว่าง .40 - .50 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะพบว่าเป็นพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือส่วนรวม นอกจากนี้จากการศึกษาของสุริพันธ์ ชุมสำโรง (2554) ที่ทำการศึกษาความผูกพันต่อวัฒนธรรมโบราณสถานมรดกโลกของเยาวชนพบว่าความผูกพันต่อวัฒนธรรมโบราณสถานมรดกโลกของเยาวชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมของเยาวชนโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .45 - .69 ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่าความผูกพันต่อชุมชนจะมีความเกี่ยวข้องทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนจากสถาบันทางสังคมมีผลต่อความรู้สึก จิตสำนึก และการนึกคิดที่จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ผู้วิจัยจึงคาดว่าการศึกษาที่เยาวชนรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบคร้ว โรงเรียน ชุมชนในด้านอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงการสนับสนุนในรูปแบบของวัตถุ อุปกรณ์ สิ่งของ เงินทอง เวลา ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จะทำให้เยาวชน

รู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนนั้น จนทำให้เกิดเป็นความผูกพันต่อชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความสำนึกในการทำกิจกรรมอันเป็นประโยชน์เพื่อชุมชน นำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน ดังภาพ 2

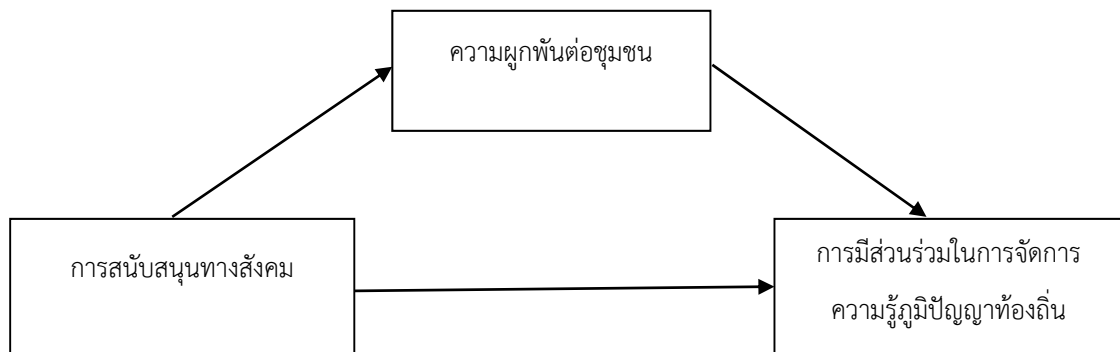
ด้วยเหตุนี้การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน อำเภอบักรังชัย จังหวัดนครราชสีมา จึงสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งทอลดลง การส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งทออย่างมีประสิทธิภาพนั้น นำมาซึ่งการแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ และก่อให้เกิดกระจายความรู้ที่มีอยู่อย่างเหมาะสม ผลักดันให้เกิดการพัฒนาชุมชน และการอนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีความผูกพันต่อชุมชนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง คือ สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอบักรังชัย ใช้การสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม แบ่งออกเป็น

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

16 ตำบล สุ่มได้มา 3 ตำบล มี 1 โรงเรียน ใน 1 โรงเรียนมีนักเรียนทั้งหมดประมาณ 3,200 คน ใช้การสุ่มอย่างง่ายมา 20% จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด ได้นักเรียนมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 650 คน ($M = 16.48$ ปี, $SD = 0.95$) เป็นนักเรียนชายจำนวน 201 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 449 คน จากการพิจารณาค่าสถิติต่างแบบพหุนามโดยวิธี Mahalanobis distance และ Df fits ไม่พบว่ามีแบบสอบถามชุดใดที่มีค่าสถิติสูง ผู้วิจัยคัดแบบสอบถามที่ตอบไม่สมบูรณ์ออกจำนวน 3 ชุด ทำให้เหลือข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานจำนวน 647 ชุด

เครื่องมือ

แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งสร้างจากแนวคิดของ House (1981) โดยแบ่งเป็นการสนับสนุนทางสังคมจาก 3 แหล่ง ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จำนวน 37 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือระดับน้อยที่สุด จนถึง 5 คือระดับมากที่สุด ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ครอบครัวเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในชุมชนให้ฉันฟัง” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ .95 (รายด้าน $\alpha_{ครอบครัว} = .87$, $\alpha_{โรงเรียน} = .89$ และ $\alpha_{ชุมชน} = .91$)

แบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชน ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามจากแนวคิดของ Allen และ Mayer (1990) โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกรู้สึก ด้านการคงอยู่กับชุมชน และด้านบรรทัดฐาน จำนวน 15 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือระดับน้อยที่สุด จนถึง 5 คือระดับมากที่สุด ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ฉันรู้สึกผูกพันกับอำเภอปักธงชัย” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ .87 (รายด้าน $\alpha_{ความรู้สึกรู้สึก} = .82$, $\alpha_{การคงอยู่กับชุมชน} = .59$ และ $\alpha_{บรรทัดฐาน} = .78$)

แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามลักษณะการเรียนรู้ Knowledge Spiral ของ Nonaka และ Takeuchi (1995) โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเข้าร่วมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้เดิมระหว่างบุคคล 2) การมีส่วนร่วมในกระบวนการแปลงความรู้เดิมออกมาเป็นความรู้เชิงประจักษ์ โดยการแปลงประสบการณ์

การเรียนรู้การภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละขั้นตอนออกมาเป็นรูปธรรม 3) การมีส่วนร่วมในกระบวนการประสานความรู้ และ 4) การมีส่วนร่วมในกระบวนการปรับความรู้เชิงประจักษ์เป็นความรู้ภายในของผู้เรียน จำนวน 28 ข้อ เป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง 5 คือเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น “ฉันมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูลเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น” มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคโดยรวมทั้งฉบับ เท่ากับ .96 (รายด้าน $\alpha_1 = .90$, $\alpha_2 = .87$, $\alpha_3 = .89$ และ $\alpha_4 = .92$)

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลจากนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้วิจัยประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือและเชิญชวนเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นจึงแจกแบบสอบถามแก่นักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามเสร็จผู้วิจัยจึงมอบของที่ระลึกแก่นักเรียนที่เข้าร่วมการวิจัย

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 650 คน โดยมีการคัดข้อมูลออก 3 คน เนื่องจากมีการตอบ แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ เหลือข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ข้อมูล 647 คน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย และนับถือศาสนาพุทธ และมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ดังนี้ (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

เพศ พบว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 447 คน คิดเป็นร้อยละ 69.1 และเป็นเพศชาย จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9

อายุ พบว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาที่มีอายุมากที่สุด คือ 19 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 และมีอายุน้อยที่สุด คือ 14 ปี จำนวน 1

คน คิดเป็นร้อยละ 0.2 ส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และอายุ 16 ปี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9

การศึกษา พบว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 -6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 45.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2

อาชีพผู้ปกครอง พบว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 -6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมา มีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4

รองลงมาเป็นอาชีพค้าขาย จำนวน 170 คิดเป็นร้อยละ 26.2 และอาชีพเกษตรกร จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6

ภูมิลำเนา พบว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 -6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอปักษ์ชัย จำนวน 509 คน คิดเป็นร้อยละ 78.7 และไม่ได้อยู่ในอำเภอปักษ์ชัย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4

ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน พบว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 -6 ในโรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่งในอำเภอปักษ์ชัย จังหวัดนครราชสีมาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 577 คน คิดเป็นร้อยละ 88.8 และน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างในการวิจัย จำแนกตามปัจจัยทางประชากรศาสตร์

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	447	69.1
ชาย	200	30.9
อายุ ($M = 16.48$ ปี, $SD = 0.95$)		
14 ปี	1	0.2
15 ปี	112	17.3
16 ปี	200	30.9
17 ปี	248	38.3
18 ปี	80	12.4
19 ปี	5	0.8
ไม่ระบุ	1	0.2
ภูมิลำเนา		
อำเภอปักษ์ชัย	509	78.7
ไม่ใช่อำเภอปักษ์ชัย	132	20.4
ไม่ระบุ	6	0.9
การศึกษา		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	144	22.2
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	211	32.5
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	294	45.2
อาชีพผู้ปกครอง		
รับจ้าง	230	35.4
ค้าขาย	170	26.2
เกษตรกร	95	14.6
อื่นๆ	152	23.49
ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน		
ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	577	88.8
น้อยกว่า 10 ปี	51	7.8
ไม่ทราบ	19	2.93

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย โดยใช้สหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่าการสนับสนุนทางสังคม ความผูกพันต่อชุมชน และการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงโดยมีค่าอยู่ระหว่าง .61 ถึง .67 ซึ่งมีค่าต่ำกว่า .80 แสดงว่าตัวแปรทั้งสามไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ รายละเอียดดังตารางที่ 2

โครงสร้างของโมเดลประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระ (X) คือ การสนับสนุนทางสังคม ตัวแปรส่งผ่าน (M) คือความผูกพันต่อชุมชน และตัวแปรตาม (Y) คือการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีความผูกพันต่อชุมชนเป็น

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (N = 647)

ตัวแปร	1	2	3
1. การสนับสนุนทางสังคม	(.95)		
2. ความผูกพันต่อชุมชน	.66*	(.87)	
3. การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	.67*	.61*	(.96)
M	3.26	3.00	
SD	0.57	0.72	

หมายเหตุ ตัวแปรทั้งหมดวัดด้วยมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง (1 ระดับน้อยที่สุด จนถึง 5 คือระดับมากที่สุด) ตัวเลขในแนวทแยง คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแต่ละตัวแปร

* $p < .001$, สองหาง.

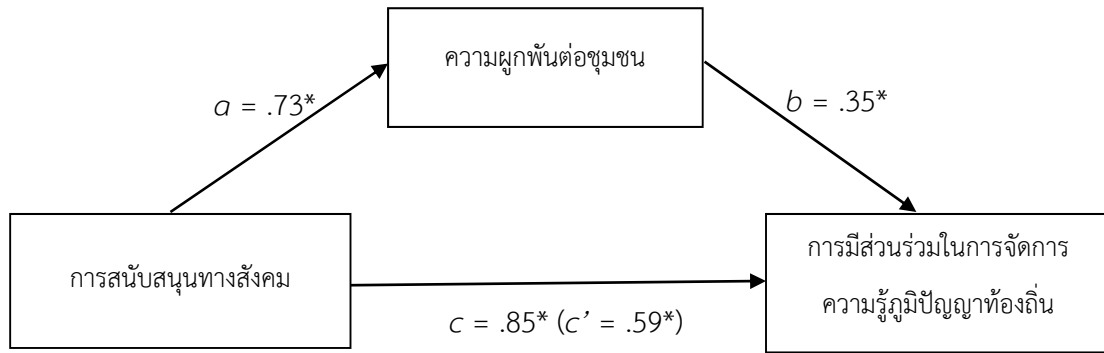
ตาราง 3 สรุปค่าสถิติในโมเดลความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยมีความผูกพันต่อชุมชนเป็นตัวแปรส่งผ่าน (N = 647)

ตัวแปร	ความผูกพันต่อชุมชน (M)			การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Y)				
	Coeff.	SE	p	Coeff.	SE	p		
การสนับสนุนทางสังคม (X)	a	.73	.033	<.001	c'	.59	.05	<.001
ความผูกพันต่อชุมชน (M)				b	.35	.04	<.001	
ค่าคงที่	iM	1.06	.11	<.001	iY	-.13	.13	.30
	$R^2 = .44, F(1,645)=497.24, p <.001$			$R^2 = .49, F(1,644)=313.57, p <.001$				

หมายเหตุ * $p < .001$

ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐานโดยใช้คำสั่ง Process (Hayes, 2013) ซึ่งเป็นโปรแกรมเสริมของโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ที่ใช้ในการวิเคราะห์อิทธิพลจากตัวแปรส่งผ่าน โดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนครั้งของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 10,000 รอบในการวิเคราะห์ทุกครั้ง และเลือกใช้รูปแบบความสัมพันธ์ที่ 4 (Model 4) ซึ่งเป็นการทดสอบอิทธิพลทางอ้อมที่มีตัวแปรส่งผ่านและทดสอบอิทธิพลทางตรง

ตัวแปรส่งผ่าน ($ab = .25, p < .001, BCa\ 95\% \text{ CI} [.18, .33]$) แสดงให้เห็นว่าความผูกพันต่อชุมชนเป็นตัวแปรสื่อกลางระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมทำให้เยาวชนมีความผูกพันต่อชุมชนมากขึ้น ($a = .73, p < .001, BCa\ 95\% \text{ CI} [.66, .79]$) ซึ่งส่งผลให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพ 3 สรุปค่าขนาดอิทธิพล (N=647)

หมายเหตุ * $p < .001$, หนึ่งหาง.

c = ขนาดอิทธิพลรวม โดยรวมตัวแปรส่งผ่านในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

c' = ขนาดอิทธิพลทางตรง โดยไม่รวมตัวแปรส่งผ่านในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

เพิ่มขึ้น ($b = .35, p < .001, BCa\ 95\% CI [.27, .43]$)

การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อไม่มีอิทธิพลของความผูกพันต่อชุมชนร่วมด้วยเท่ากับ .59 ($SE = .05, p < .001, BCa\ 95\% CI [.50, .68]$) และการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลโดยรวมทั้งหมดทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อมีอิทธิพลของความผูกพันต่อชุมชนร่วมด้วย เท่ากับ .85 ($SE = .04, p < .001, BCa\ 95\% CI [.77, .92]$) รายละเอียดดังภาพ 3 และตาราง 3

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษานี้ พบว่าการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งอิทธิพลผ่านความผูกพันต่อชุมชน กล่าวคือ เมื่อเยาวชนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน เช่น เรื่องความรู้สึก ข้อมูลทรัพยากร การอำนวยความสะดวกเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จะส่งผลให้เยาวชนเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน มีความรู้สึกยึดมั่นในชุมชน เห็นประโยชน์ของชุมชนที่มีต่อตนเอง และรับรู้ว่าจะต้องคงอยู่และสนับสนุนตอบแทนบุญคุณของชุมชน ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชน ซึ่งข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมาที่พบว่าเมื่อการ

สนับสนุนทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือการรู้คิดที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมของเยาวชน (พรพพรหม พรศพวก, 2550; พิริยา เลิศมงคลนาม, 2551; อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ, และอุษา ศรีจินดารัตน์, 2549) และสอดคล้องกับการศึกษาของกมล คำไกลและบัณฑิต ผังนิรันดร์ (2560) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพการทำงาน และงานวิจัยที่พบว่า การที่บุคคลมีความผูกพันต่อองค์การหรือสังคม ชุมชนที่อยู่จะส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมหรือการรู้คิดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (Cetin, Gürbüz, and Sert, 2015; สุรีพันธ์ ชุมสำโรง, 2554) เมื่อบุคคลเกิดความรู้สึกผูกพันกับชุมชนที่อาศัยมา ย่อมส่งผลให้บุคคลใช้ชีวิตและทำประโยชน์ต่อชุมชนของตนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิชัย สิทธิพงษ์พร, วิญญู กิณะเสนและมานพ นักการเรือน (2555) พบว่า พนักงานที่มีความรักองค์กรเนื่องจากการทำงานมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมมีความประสงค์ที่จะทำงานอยู่กับองค์กรต่อไปด้วยความผูกพัน

จากผลการศึกษานี้ พบว่า การสนับสนุนทางสังคมทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยผ่านความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งหรือสำนึกรักในชุมชน ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มเยาวชนนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางสังคมจากสถาบันครอบครัว โรงเรียน และชุมชน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

การส่งเสริมการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจพิจารณาจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ได้สนับสนุนส่งเสริมเยาวชนในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งควรปลูกฝังให้เยาวชนเกิดความรักและผูกพันกับชุมชนของตน

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความผูกพันต่อชุมชนเพิ่มเติม เช่น บุคลิกภาพ คุณภาพชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเอง และควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น หรือการมีส่วนร่วมในประเด็นอื่นเพื่อทดสอบว่าความผูกพันต่อชุมชนจะเป็นตัวแปรส่งผ่านในส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนใน

กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายออกไปหรือประเด็นอื่นนอกเหนือจากการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการสนับสนุนทุนวิจัยจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และความร่วมมือที่ดียิ่งจากผู้บริหาร คณาจารย์ และนักเรียนโรงเรียนปัทมรังษีประชาชนอุทิศในการตอบแบบสอบถาม รวมไปถึงนิสิตในการมาช่วยเก็บแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณในการสนับสนุนของท่านไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กมล คำไกร และบัณฑิต ผังนิรันดร์. (2560). อิทธิพลของภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม แรงจูงใจ และนวัตกรรมการศึกษาที่มีต่อความสำเร็จการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภูเก็ต. วารสารสมาคมนักวิจัย. (2), 21-36.
- กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). การพึ่งพาตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: สภาคทอเล็กแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- พรพรม พรคพวก. (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิริยา เลิศมงคลนาม. (2551). อิทธิพลของการทำหน้าที่ของครอบครัว การสนับสนุนทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อวัยรุ่นนจิตอาสา: กรณีศึกษาโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- สิทธิชัย สิทธิพงษ์พร, วิญญู กิณะเสนและมานพ นักการเรือน. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานกับองค์กร: ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท ฮาร์ทแอนด์มายด์แอฟฟาเรล จำกัด. วารสารสมาคมนักวิจัย 17 (2), 91-104.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2558). *ข้อมูลสถิติ*. ค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2559, จาก <http://www.nso.go.th/>
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2558). *ระบบสถิติทางการทะเบียน*. ค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2559, จาก http://203.157.116.41/miskpho/report_pop_mahathai.php
- สุภัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม: ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ, และอุษา ศรีจินดารัตน์. (2549). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

References

- Allen, N. J. & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63, 1-18.
- Cetin, S., Gürbüz, S. & Sert, M. (2015). A Meta-analysis of the Relationship Between organizational Commitment and Organizational Citizenship Behavior: Test of Potential Moderator Variables. *Employee Responsibilities and Rights Journal*, 27, 281-303.
- Choochom, O., Sucaromana, A. & Srijindarat.U. (2006). *An Analysis of Psychosocial Factors Related to Thai Youths Intellectual Consciousness and Quality of Life*. Bangkok : Behavioral Science Research Institute Srinakharinwirot University. (in Thai).
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38, 300-314.
- Hayes, A. F. (2013). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis: A Regression-Based Approach*. NY: Guilford Press.
- House, J. S. (1981). *Work stress and social support*. Reading, MA: Addison-Wesley.

- Narayanasamy, N. (2009). *Participatory rural appraisal: Principles, methods and application*. California: Sage Publications.
- Nonaka, Ikujiro, & Takeuchi, Hiro. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York, NY: Oxford University.
- National Statistical Office (2015, March 31). Downtown Marquette dog sled races. Retrieved from <http://www.nso.go.th/> (in Thai).
- Pakpuak P. (2007). *Some factors Affecting public mind of level iv students in eastern Bangkok schools cluster in Bangkok*. Thesis for Master of Education, Srinakharinwirot University. (in Thai).
- Ponsree S. (2004). *Community Development Theory and Approach Bangkok* : Odeonstore Publishing . (in Thai).
- Kaewtep K. and Kaewtep K. (1987). *Self-reliance: Potential In the development of countryside*. Bangkok Catholic of Thailand. (in Thai).
- Kamol Kaglai, and Bundit pungnirund. (2017). The Influences of Leadership Participation Motivation and Educational Innovation of Successful Management of Basic Education School Board in Phuket Province. *Journal of the Association of Researchers* 22 (2), 21-36.
- Lertmongkhonnam P. (2008). Influence of Family Function, Social Support, and Self Esteem on Virtue of The Young Volunteer-Spirit: A Case Study of the Community Hospital in Nonthaburi Province. Thesis for Master of Science, Kasetsart University. (in Thai).
- Sittichai Sittipongpon, Vinyu Kinasen and Manop nakkarean. (2012). Factors affecting commitment between workers and organizations: A case study of Heart and Mind Apparel CO., LTD. *Journal of the Association of Researchers* 17 (2), 91-104.
- Supab S. *Social and Culture of Thailand Values: Family: Religion: Tradition*. 9th ed. Bangkok : Thai Wattana Panich Publishing. (in Thai).
- The Bureau of registration administration Department of Provincial Administration. (2015, March 31). System statistics registration. Retrieved from <http://www.nso.go.th/> (in Thai).